

Az MME Hajdú-Bihar Megyei Helyi Csoportjának tevékenysége 2009. és 2010. években

Veszelinov Ottó
mmehbcs@gmail.com

Abstract

We report on programmes realised in 2009 and 2010 in the coordination and area of our local group, called Hajdú-Bihar County Group which exists since 1974, the establishment of MME (Birdlife Hungary). Our activities comprise environmental education, demonstrative field programmes, active conservation (e.g. setup of nest boxes), participation in conservation monitoring programmes and surveys. Our programmes could not have been realised without devoted national park professionals and the helping hands of volunteers.

Bevezetés

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Hajdú-Bihar Megyei Helyi Csoportja – MME HBCS-nek rövidítjük –, az MME megalakulása után, 1974-ben azonnal megszerveződött és azóta is töretlenül végzi tevékenységét, összhangban az MME célkitűzéseivel és elképzeléseivel. 2008-tól Ványi Róbert elnökként, Szakál László és Veszelinov Ottó titkári poszton irányítja a helyi csoportot, számítva a vezetőségi tagok szakmai segítségére és az aktív tagok, valamint önkéntesek lelkes munkájára. Gazdasági felelősként Orosz Magdolna segítette munkánkat a jelen írásban tárgyalt időszakban.

Az elnökség munkáját nagyban segítette, hogy komoly felkészültségű vezetőségi tagok szakmai segítségére számíthattunk, mely személyek az alábbiakban kerülnek felsorolásra:

Dr. Endes Mihály – Calandrella főszerkesztő

Gyarmathy István – HNP kapcsolatok

Dr. Gyüre Péter – faunisztika, vadlúdkutatás

Dr. Juhász Lajos – általános madárvédelem, odútelepek, gyűrűzés, hüllő- és kétéltűvédelem

Dr. Kovács Gábor – Hortobágy térségének madárvédelmi kérdései, adatok, cikkek közlése

Motkó Béla – tűzokvédelem, KMNP kapcsolatok

Papp László – botanika

Helyi csoportunk tevékenységeiben részt vevő személyek önkéntes alapon végzik feladataikat. Pénzügyi kiadásokat megkívánó tevékenységeink finanszírozhatóságát a megelőző években megtakarított HBCS tőke és az MME Központ által a helyi csoportoknak kiutalt taglétszám és megvalósított program-arányos bevételek jelentették.

Környezeti nevelés

Helyi csoportunk 1981 óta végez természet- és környezetvédelmi szemléletformálást a 6-18 éves korosztály részére. A tanítási időben heti rendszerességgel tartott tantermi, és változó gyakorisággal tartott terepi foglalkozásainkra az évek során összesen több mint száz általános iskolai tanuló járt rendszeresen. Jelen cikkben tárgyalt időszakban 2 helyszínen zajlottak a megyében Madarász Suli foglalkozások. A KFR Tanítóképző Főiskola Gyakorló Általános Iskolája biztosít helyszínt a tradicionális debreceni foglalkozásoknak, melyet Lisztes Anna vezet. A 2009-ben beindult második helyszín Bocskai kertben található, a Németh László Általános Iskolában, ahol Pásti Csaba készíti fel a gyerekeket a környezettudatos életre. A Madarak és Fák Napja Országos verseny területi fordulóját évek óta Szakál László szervezi, bonyolítja a dombóvári lelkes szervezőgárda irányításával. Madarász Sulis diákjaink mindig szépen szerepelnek, 2009-ben a Dombóváron megrendezett országos „Madarak és Fák Napja” döntőben 2. helyezést értek el!

Bemutató jellegű terepi programok, előadások

Az elmúlt 30 év alatt a város és a megye több tízezer érdeklődője vett részt programjainkon. 2009-ben a megyében több alkalommal tartottunk előadásokat, bemutatókat. Programjainkon résztvevők száma: minimum 700 gyermek és 100 felnőtt.

Az általunk megrendezett események közül 3 emelkedett ki a többi közül:

- az Európai Madármegfigyelő Napokra szervezett programsokor és az itt elért eredmények, amivel évek óta hangsúlyosan hozzájárulunk az országos szép végeredményekhez. Résztvevők száma 135 fő volt, a programot 5 fő önkéntes segítségével valósítottuk meg.

- a Madarak és fák napja tiszteletére szervezett bemutató madárgyűrésünk a debreceni Botanikus Kertben, amit az előző programhoz hasonlóan Dr. Juhász Lajos vezetett, illetve 3 külső terepi helyszínen tartott túravezetésünk. A bemutató madárgyűrésen résztvevők száma: 120 fő volt, az önkéntesek száma: 6 fő.

- a debreceni CAMPUS Fesztiválon való részvétel 4 napon keresztül, ahol a résztvevők száma 3 nap alatt 48 fő volt, míg a lebonyolításban részt vevő önkéntesek száma 6 fő volt.

Tagjaink és az érdeklődők számára minimum havonta szerveztünk előadásokat és terepi kirándulásokat – 16 alkalommal az évben –, melyekről a 2009. évben beindított, év végére mintegy 250 címet tartalmazó elektronikus hírlevélen keresztül adtunk tájékoztatást.

A lakosság számára fentiekben belül hat alkalommal szerveztünk bemutató madárgyűrészt saját szervezésben vagy a Vanellus Természetvédelmi Alapítvánnyal együttműködve. Őszi daruvonulást megfigyelő autóbuzsos kirándulásra 28 fő jött el.

2009. évben a fenti programok 70-80 %-áról hírt adott a debreceni Tourinform Iroda elektronikus programsorolójában, a Debrecen város 200.000 fős lakosságához ingyenesen eljutó Debrecen hetilap, a megyei településeken 130.000 pld-ban megjelenő Hajdú-bihari Hét c. hetilap.

A megyében 2010. év során programjainkon résztvevők száma min. 800 gyermek és 200 felnőtt volt.

Az általunk megrendezett események közül 3 emelkedett ki a többi közül:

- az Európai Madármegfigyelő Napokra szervezett programcsokor 4 helyszínen. Ennek keretén belül a Hortobágyra vezetett túrát Mester Béla tagtársunk, Bona Gabriella és Ványi Róbert a Földes határában található Bihari-sík tanösvényénél szervezett bemutató madárgyűrűzést Vasas András és Simay Gábor közreműködésével ahol egy üzbég nemzetiségű vendége is volt az eseménynek; valamint a Hortobágy-halastó területén Lisztes Anna vezetett madármegfigyelő túrát Németh Tamás és Kiss Gergely közreműködésével, míg a debreceni Botanikus Kertben szervezett bemutató madárgyűrűzést Dr. Juhász Lajos vezette. A négy programon összesen 380 fő vett részt;

- a Madarak és fák napja tiszteletére szervezett bemutató madárgyűrűzésünk a debreceni Botanikus Kertben, és a 4 külső terepi helyszínen tartott túravezetésünk, melyeken összesen 140 fő vett részt; illetve

- a debreceni CAMPUS Fesztiválon való részvétel 4 napon keresztül, melynek kivitelezését Rása Mónika, Tóth Erika és ezen sorok írója segítette, ahol 85 főt vonzott az MME sátor.

Tagjaink és az érdeklődők számára havonta szerveztünk előadásokat és terepi kirándulásokat 6 településen – 27 alkalommal az évben -, melyekről a mintegy 400 címet tartalmazó elektronikus hírlevélén keresztül adtunk tájékoztatást.

A lakosság számára hét alkalommal szerveztünk bemutató madárgyűrűzést saját szervezésben vagy a Vanellus Természetvédelmi Alapítvánnyal, illetve a Zöld Körrel együttműködve. Őszi daruvonulást megfigyelő autóbuzos kirándulást is szerveztünk, melyre 33 fő jött el.

Aktív természetvédelem

2009-ben együttműködési szerződést készítettünk elő, és írtunk alá a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóságával, mely elsősorban az aktív természetvédelem és a terepi felmérések témaköreit öleli fel.

2009-ben az MME által finanszírozott forrásból a Bánki Arborétum területére, Dr. Juhász Lajos kezelésében működő odútelepre 10 db „B” típusú madárodút helyeztünk ki, míg a Debrecen-Józsa határában a Monostori-erdőben található, Vanellus Természetvédelmi Alapítvány kezelésében működő odútelepre 5 db „A” és „B” típusú odú került kihelyezésre, míg a Martinkai legelő területére 4 db „D” típusú madárodút helyeztünk ki. További 6 db „D” típusú madárodú került kihelyezésre a Hajdúság-Dél-Nyírség Természetvédelmi Tájegység területén Demeter László koordinálása mellett.

2010. évben „D” típusú madárodúból 12 db került kihelyezésre Balmazújváros határában szalakóták részére a Balmazújvárosi Környezetvédelmi Csoport által kezelt odútelepekre, illetve 1 db gyöngybagoly láda kihelyezését tudtuk még támogatni. A Dr. Juhász Lajos kezelésében működő, Bánki Arborétum területén működő odútelepre 6 db „D” típusú madárodút helyeztünk ki.

Terepi felmérések, monitoring munka

2009-ben aktívan részt vettünk az MME központi fajvédelmi programjaiban. Az alábbi adatok jellemzően a Hortobágyi Nemzeti Park természetvédelmi őrleitől származó információk, melyeket az együttműködési szerződés keretén belül tudunk továbbítani az országos összesítéseket végző országos adatbázis kezelő MME munkatársakhoz, önkéntesekhez:

- Haris felmérés: 7 terepi éjszakán, 6 fő részvételével történt felmérés, melynek során harist nem észleltünk a megyében a hamar kiszáradt gyepeken. Sok jelentős haris élőhelyről fotók készültek, melyeket a Monitoring Központnak megküldtünk.
- Gyöngybagoly: 5 fő részvételével 18 költésről szereztünk tudomást megyénkben.
- Gyurgyalag, partifecske: 9 fő részvételével 258 pár gyurgyalag és 1906 pár partifecske fészkeléséről jutott el hozzánk információ Hajdú-Bihar megyéből.
- Fehér gólya: 2009-ben teljeskörűen felmértük a megye állományát, s összesen 1046 költési eredményt töltöttünk fel, ezen belül 520 lakott fészket ismertünk meg. A felmérésekben részt vevő 18 főnek ezúton is köszönet áldozatos munkájukért! A felmérési adatok bárki számára elérhetőek az online adatbázisban (www.golya.mme.hu), ahova a rengeteg féle módon és különféle adatlapokon beérkezett felmérési adatok feltöltésre kerültek Demeter László és jómagam szervezésében. A költési eredmények alapján a sikeresen költő párok aránya megyénkben 65,8 % (országos átlag: 57,92 %). Ezzel hazánkban belül megyénkben volt a legmagasabb a sikeresen költő párok aránya. Az átlagos fiókaszám 2,46 volt az országos 2,22-es átlaghoz képest.
- Szalakóta: 13 fő részvételével történtek felmérések, s 73 sikeres és 6 sikertelen költésről szereztünk tudomást, valamint 10 új odút helyeztünk ki a fajnak.
- Fekete gólya: kb. 1500 km² területen történtek meg a felmérések, melynek során 3 sikeres fészkelésről, 1 meghiúsult fészkelésről és további 6 revírről tudunk a 2009-es évben.

2010-ben folytattuk az előző években is véghezvitt madárállomány monitoringot, melyet a finanszírozási lehetőségek beszűkülése ellenére próbáltunk a lehető legteljesebben megvalósítani.

- A haris felmérésben 12 fő vett részt, melynek során harist nagyon sok helyen észleltünk az extrém csapadékos időjárás hatására. A Dél-Nyírségi Erdőpuszták területén 9 éneklő hímeket detektáltunk, a Bihari-síkon 5 éneklő harist észleltek, míg a Hortobágyon 23 haris foglalt revírt. Fentiek alapján a teljes megyei állomány minimálisan 37 pár volt 2010-ben.
- Gyöngybagolyról 6 fő közölt adatokat, s így 19 költésről szereztünk tudomást.
- A gyurgyalag, partifecske felmérés során 12 fő részvételével 279 pár gyurgyalag és 1686 pár partifecske fészkeléséről jutott el hozzánk információ.
- A fehér gólya állományt 2010-ben is teljeskörűen felmértük, s összesen 665 lakott fészket ismertünk meg megyénkben. Az elektronikus adatfeltöltésekben részt vevő 3 főnek ezúton is köszönet áldozatos munkájukért! Az összesített adatokat tartalmazó honlap adatai alapján 2010-ben Hajdú-Bihar megyéből 824 költési eredményt töltöttünk fel. A költési eredmények alapján a sikeresen költő párok aránya megyénkben 59,9 %

(országos átlag: 53,43 %). Az átlagos fiókaszám 1,84 volt az országos 1,65-ös átlaghoz képest.

- A szalakóta felmérésben 8 fő vett részt, s több mint 180 odút ellenőriztünk, valamint 18 új odút helyeztünk ki. A felméréseket összegezve 69 pár szalakóta sikeres fészkeléséről és 6 sikertelen fészkelésről jutott el hozzánk információ Hajdú-Bihar megyéből a 2010-es évben. A felmérés a megye 80-85 %-át fedte le.
- Fekete gólya felmérést 8 fő végzett, melynek során 2 sikeres fészkelésről, 3 megghiúsult fészkelésről és további 5 revírről tudtunk a 2010-es évben.

Saját szervezésű monitoring programunk volt a téli időszakban a teelő vetési varjú állomány változásának nyomonkövetése. Ennek során megállapítottuk, hogy míg 2009/2010. telén az átlagos 15.000-17.000 pld. mellett több alkalommal 20.000 pld. fölé növekedett a Debrecenben teelő és éjszakázó vetési varjak száma, addig 2010/2011. telén már 23.000-25.000 pld. között volt az átlagos létszám, és egy alkalommal a szinkronszámlálások során számbavett vetési varjak létszáma meghaladta a 30.000 pld-t.

Köszönetnyilvánítás

Dr. Kovács Gábort az MME elnöksége 2010-ben örökös tagnak választotta, ezzel a kitüntetéssel megköszönve az eddig a madárvédelem, publikációk és kutatás területén véghezvitt munkásságát. Ezúton is megköszönjük eddigi tevékenységét!

2010. év végéig összesen 67 Madárbarát tábla került kiosztásra a megyénkben, zömében Madárbarát Kert tábláról van itt szó. Ezekből nyolcat 2009-ben, tizenhármat pedig 2010-ben ítelt oda az MME Központ. A 67-ből 18 helyszín óvoda, 3 iskola, 1 panel, 3 munkahely és a többi pedig magánszemélyek Madárbarát Kertje. Ezen táblák odaitélése mögött hosszútávon véghezvitt madárvédelmi tevékenységet kell érteni, így ezen táblák tulajdonosainak is ezúton köszönjük meg a Hajdú-Bihar megyében megvalósított természetvédelmi munkásságukat!

Együttműködő és támogató szervezetek, intézmények: Bihar Egyesület, Debreceni Egyetem, DE Agrártudományi Centrum Természetvédelmi, Állattani és Vadgazdálkodási Tanszék, DE Evolúciós Állattani és Humánbiológiai Tanszék, DE Botanikus Kert, Dél-Nyírség-Bihar Egyesület, Déri Múzeum, Hortobágy Természetvédelmi Egyesület, Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság, Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola, Körösök Természetvédelmi Egyesület, Nagyerdei Kultúrpark, Vanellus Természetvédelmi Alapítvány, Zöld Kör.

A Helyi Csoportban folyó gazdag és sokrétű természet- és környezetvédelmi tevékenységeket azoknak a rendszeres és önzetlen segítségével tudtuk megvalósítani, akik elkötelezettjei ennek a munkának. Köszönjük támogatásukat!